

A remény jelképei

Akadnak kivételes talentumok, személyiségek, akiket nemcsak a nevük – nomen est omen – predestinál kivételes sorsra, de a születési helyük is; többrétegű, képzeletelindító, végzetbeteljesítő gondolatok elgondolására sarkallhatnak. Mintha betekinteni engednének az Isten titkaiba, amelyeknek egyik legnagyobbika maga a kezdet. A honnan hová kérdése, amely – meggyőződésem – egyenértékű a hamleti „lenni vagy nem lenni” dilemmájával. Természetesen, azért egyértelmű: inkább lenni, a magyarság helyzetében kiváltképpen. És önértékünk se felejtse: mindenki egyenrangúak vagyunk a teremtésben.

„Születtem a Bakó megyei Diószénben, Romániában. Édesapám Petrás Vazul, édesanyám Miklós Nyica. Mindketten tősgyökeres moldvai csángó földművesek. Nyolcan vagyunk testvérek” – vallja önéletírásában Petrás Mária legidősebbként a nyolc közül. (Ezek után nem értem, mitől mitikus a hetes szám.) Mert e nyolcas után, már a pusztá tények tudomásulvétele után is micsoda erőter, sugallatosság keríti hatalmába az embert. Pedig ezek „csak” jelzések – ott és akkor – egy leendő, majdani nagy ívű pálya lehetséges pillérei. Az édesapa annak a Vazulnak a nevét viseli, akit a későbbiekben szentté avatott István király mint a pogány rendet visszaállítani kívánó „herceget” – akiről tudjuk, hogy szintén megkeresztelkedett –, mint az Árpádok legidősebb sarját, megvakíttatott.

S lám egy későbbi Vazul ivadék – még ha névleges is, bár Isten dimenziói rejtélyesek –, Petrás Mária jobban lát a tehetségével és nemesebben keresztény a maga őstermészetességével, mint a meredt szeműek és a felhígított hitűek, a formálisan kenetteljesek. Vagyis a farizeusok. Merthogy ezek sokan vannak! Mostanában pedig különösen nagy a tolongás a damaszkuszi úton. Szerencsére nem mindenki ír ennek kapcsán levelet. Ami onnan jön hitelesen, az viszont

megegyezik Petrás Mária életmeggyőződésével: „Mert ha énbennem nincsen szeretet, olyan vagyok, mint a zengő érc és a pengő cimbalom.” Az más kérdés, hogy az utóbbi zeneszerszámmal kapcsolatban mennyivel különb tudással rendelkezett Rácz Aladár.

Hát igen, senki sem próféta a saját házájában, ám a kiválasztottnak kötelessége megpróbálni, szükség van rá, sőt, itt és most kategorikus imperatívusz ez a vállalás. Ebben való benső engedelmességgel az Isten iránt, ám hajlíthatatlan kíméletlenséggel a sátán ellenében. A kettő tűz és víz. De hogy mennyivel hatalmasabb az Isten, bizonyítja, éppen ezáltal, hogy minden eszköz az övé, mert van olyan dimenzió, amelyben kibékíthető és egy cél szolgálatára fogható a két őselem. S ez a sík a tisztaság, a megtisztulás, a tisztítás a tűz, avagy a víz ereje által. Máglyatűz és keresztvíz! Nézzük a tüzet mint a legősibb ábrándozás szakrális közegét, nézzük a születés helyét s nevét: Diószén. Elsőként a szelíd faszénparázslás – sajátos illatú örökmécsvillongás jut eszembe. Aztán a földmélyi magma elemesztő szenvedélye, amely kiégeti az esendő materiából a salakot, és a tűz tisztító ereje által megszületnek a Babba Máriák: a remény és a folyamatosság kikezdhethetetlen, berekeszthetetlen jelképei. Mert szülnek. Édesanyák úgy tündökölnék itt a falakon, oly erővel tapadnak meg, mint csírasedj a méhfalon, megtartaná magukat akkor is, ha nem volna rögzítésre szolgáló szög, fonál. Ott vannak, ahol a hazának kellene lennie, és a mi emberi minőségünknek: a magasban!

Micsoda szakralitáson és a nemesen emberi őspogányságon túli delej tartja meg ott ezeket a szobrokat, kinyilatkoztatott magyarázatra nem szoruló, ám eligazító jelképeket. És mi tartja őket meg bennünk, a lelkünkben, mihez érnek, mit horzsolnak meg? Ki ad erre választ? Ki tudja vagy merészeli felfejteni a titkot, amely egysze-

rúségében, sallangmentességében az emberi talentum segédletével, „közbenjárásával” egyféle isteni megnyilatkozás. Tényleg: vegyének és egyének – de ne fogyasszatok!, mert az más – azt a létezésen túli lényegét, amely azért jelenítetik át, hogy a mindennapi élet jelenvalóságát szolgálja.

Ennek a misztériumnak papnője, titokhordozója – előidézője –, oka és következménye Petrás Mária. Aki a mélységekből – de profundis – kiáltva hozzánk, föld- és embertörténeti korszakok megszűrő rétegein át jött, fakadt fel, mint a tiszta forrás, éppen a tisztulás, a tisztítás szándékával, amelyre akár istenáldotta hangjával vagy Isten vezérelte keze munkájával, vagy egyéni életpéldájával a szelíd szeretet, az együttérzés ítélet előtti egyetemességével mozgósít.

Ám amikor a mezítelen tisztasággal találkozunk, mint eme művekben is, az életpéldát tettekben is fényességesen felmutatóval, magunkba kell szállnunk, szembesülnünk kell bűneinkkel, mert vannak olyanok is, amelyeket nem kellett, nem lett volna szabad elkövetnünk.

A katolikus vallás – idézve Benda Kálmánt – „egyszerre testesíti meg a hitet és a magyarságot a csángókban, ez tudatosította a görögkeleti románoktól eltérő kultúrájukat és lehetővé tette, hogy megőrizték hagyományaikat”. Ilyen hagyományőrző – ez művészi életprogram is egyben – Petrás Mária munkálkodása. Pontosabban az Isten által rátestált tehetség összes energiájának egy célra, a kihálás, a pusztulás ellen összpontosított, felsőbbrendű dimenziókból áradó akarata. Az eredendő igazság képviselője, megjelenítése az eredendő szépség felmutatásával.

Dosztojevszkij szerint a szépség váltja meg a világot. Keats azt mondja: ami igaz, szép, s ami szép, igaz. Régebbi, romlatlanabb korok emberarányú álmodozásai, idealizmusa. Mintha nem tudnánk, tapasztalnánk napjainkban, hogyan és hányszor kísért a sátán, a démon a szépség maszkjában. Vezet félre, taszít szakadékba, bénítja meg a lelki felemelkedés felhajtóerőit. Elhítt és kifordít. Elvált az önmagunktól, a mennytől, megtartó eszméinktől. Megoszt, atomokra szaggat szét, és egy feketébb, alvilági minőségű egésszé tákol össze. Pontosabban: az önámítás szintjéig elhítt, hogy az a valódi. Egész, amit ő

teremtett meg. Valójában az nem más, mint erkölcsi fekete lyuk.

És akkor nézzünk menekülve, vezekelve, védekezően Petrás Mária kerámiáira. Belőlük az integráló, egységesítő erő árad, ránk szakadó, megújhodást kísérő bodzavirágillattal. S az ismét fellelt önazonosság-tudat mámorával. És a tiszta forrás utáni elementáris szomj keltette vággyal. Mert a tisztaságból mint eredendő újrakezdésből következik a benső harmónia, és a kettős együttállásból egy új minőségű, ronthatatlan szépség születik, amelyet már nem kísérhet az ördög, mert ez az Isten hímpora. Ezt hirdetik hamvasai, a művek a legegyszerűbb kinyilatkoztatás erejével. Mert itt már egybeesik talentum, jellemerősség, hit, tisztaság, kiválasztottság, és ami mindebből következik: a rendíthetlenség. Bár korunkban – sajnos – az a ritkább eset, amikor ezek a nemes tulajdonságok egy alkotóban összegződnek.

Hány, de hány nagy művész jellem- és erkölcsgyöngeségét, hogy ne mondjam, eltévelyedését vagy árulását tapasztalhattuk meg kiábrándító módon – főként, mikor a gyökerekről vagy a hazáról volt szó. És az, hogy ilyen, ekkora disszonancia létrejöhetett a népből vétetett értelmiségiekben, e kis lélekszámú országban életveszélyes lehet, merthogy az „idegen vircsaft” a lakosok életébe kerülhet. Hosszú távon feltétlenül. A rontásnak, az önsorsrontásnak szörnyű pompájú fényűzése ez.

Ezt a gyilkos disszonanciát, gyötörtető és öngyöttrő hiányérzetet oldják fel a Petrás-alkotások, egy mágikusan gyönyörű rét önfeledtségével, virárganak feltartóztathatatlanul, rajtuk s általuk bennünk is valóban Isten hímpora a szépség, amely – a konokul újranövő füvek példájára – a világba beleterebélyesedő szabadság. Az efféle szabadságot érzékeljük olykor némely öreg arcokon, történelemviseltes kezeken, merthogy ez nem korfüggő.

Aki tehát, mint Petrás Mária, ilyen mindenki által érthető, de rendkívül sokrétűen értelmezhető műveket alkot, az magát az emberi szabadság méltóságát védi. Egy oly korban, amely ezt a szabadságot – intézményesített, tehát állami formában is – szét akarja zúzni, fel akarja számolni mint a végső ellenállást. Ezt a minőségi létezésünkért dacolást, értékmegőrzést szol-

gálja magas lelkesültséggel, de mély művészi alázattal Petrás Mária az Istentől fakadó emberszeretet, a krisztusi együttérzés jegyében. Naponta gyakorolja – önégetőként is akár – a szent fehér mágiát, a Jó erőinek megidézését, hadrafoghatóságát. Mert vissza akarja foglalni

a lelkünket, és így a hazát, vissza a Földet a gonosztól.

Amit művel szelíd életében, mint kegyelmi pillanatok összességében, mindennapi kérelhetetlen ördögűzés. Segitse a Fentvaló!

(2008)

Babba Mária (részlet)